

نیم‌نگاهی به مراسم قربانی در انظار عمومی

5 دی 1390

علی فرح‌بخش / رادیو کوچه

خون سرخ رنگی که در پیاده‌رو و خیابان جاری‌ست، بوی نامطبوع، گوسفندی که سر و ته از یک قلاب از سر در خانه آویزان و شکماش دریده شده، مقداری بازمانده‌ی بدبو از آن حیوان و چند شاخه علف که گوشه‌ای به یادگار مانده.

همه‌ی ما با این صحنه آشنایی کامل داریم. قربانی کردن یک حیوان به دلیل نذر و یا بازگشت یک مسافر از حج و غیره، و البته در کمال تعجب، در آغاز یک پیوند زناشویی رویایی.

تاریخچه‌ی قربانی کردن از دیدگاه علم جامعه‌شناسی به زمان‌های بسیار دور می‌رسد و شرح مفصلی دارد. قربانی کردن برای خداوند از دیدگاه ادیان، به آغاز زندگی آدم بازمی‌گردد. قربانی هابیل مورد پذیرش خداوند قرار گرفت و چون قربانی قابیل مورد قبول خدا واقع نشد، حسد کرد و شد اولین قاتل جهان. این چیزی‌ست که در کتاب‌های مذهبی ادیان ابراهیمی به چشم می‌خورد. اما از نظرگاه علم جامعه‌شناسی، این پدیده پیچیدگی‌های بیشتری دارد.

به هر حال، امروزه در ایران، به سنت اسلامی که یادگاری‌ست از سنت ابراهیم پیامبر و پیشینیان او، قربانی کردن امری عادی و روزمره است. فارق از اساس فعل قربانی کردن که در یادداشت‌های آتی و در زمان مناسب به آن خواهیم پرداخت، این پرسش مطرح می‌شود که آیا در جامعه‌ی امروز ایران، فعل قربانی کردن، آن هم در بسیاری از موارد، قربانی کردن یک جاندار در حضور عام، کار درستی‌ست و یا سنتی‌ست که باید به آن سر و سامان داد، به‌طوری که با دنیای امروز هماهنگ شود؟ همان‌طور که به طور مثال قطع کردن دست سارق، به زندان و جریمه‌ی نقدی تبدیل شد.

دیدن صحنه‌ی کشتن یک گوسفند، بز، گاو و یا شتر در خیابان برای بسیاری از ما امری عادی شده‌است. این اتفاق حتا در ورزشگاه‌ها و مکان‌های عمومی هم دیده می‌شود و گاهی آن‌قدر عادی‌ست که بعضی از رهگذران، برای تبرک، کف کفشی هم به خون قربانی می‌کشند.

قربانی کردن، امریست که در بسیاری از کشورهای جهان، به ویژه کشورهای غربی ممنوع است. قربانی کردن یا به اصطلاح متداول آن، «ذبح در انظار عمومی»، مغایر حس انسانی و به نوعی ترویج خشونت شناخته می‌شود.

بعضی از کشورهای اسلامی نیز، قربانی کردن در انظار عمومی را ممنوع اعلام کرده‌اند.

در هر حال، این رسم در ایران همچنان برقرار و در سال‌های اخیر، با بازگشت زائران ایرانی از مکان‌های زیارتی، به شکل چشمگیری بروز کرده و به صورت رقابت درآمده است. در این که ما از گوشت برای تهیه غذا استفاده می‌کنیم شکی نیست، همچنین احترام به سنت‌های دینی هم به جای خود محفوظ است، اما این پرسش در ذهن پدید می‌آید که آیا کشتن یک حیوان در انظار عمومی، به راستی کار درستی است؟
